Izhaja vsak dan razen sobot in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista je $5.00 Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 11. decembra (December 11), 1925. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 290

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

OBLAKI NAD TUJEZEMSKIM ČASOPISJEM

...ne želje glede tujezemskega časopisja. — Nekaterim reakcijonarjem sploh ni všeč, da v Ameriki izhajajo listi v tujezemskem jeziku. — Potlačili bi najrajše časopisje v tujezemskih jezikih.

New York, N. Y. (F. L. P. A.) — Vest, ki jo je prinesel dnevnik "New York Times", dne 3. decembra 1925, zanima tujezemske delavce, ker pokazujejo, kako žele džingoti in razni patrijotje zatreti tujezemsko delavsko časopisje. V vesti ni povedano, da je gonja naperjena direktno proti delavskemu časopisju v tujezemskih časopisih, vsekakor to lahko vsak razume, ko bo je prečital. Vest se glasi:

"Časniki v tujezemskem jeziku v tej deželi bodo obvezni priobčiti v vsaki izdaji pol kolone ustavi in zgodovini vlade Združenih držav, ako dozore načrti zborovanja "Združenih patrijotičnih društev". Zborovanje se je vršilo v Armadnem in mornarskem klubu, štev. 30 Zapadna štiri in štirideseta cesta.

"V tej deželi izhaja 2,000 časnikov v tujezemskih jezikih," je izjavil predsednik Dwight Braman. "Ti napadajo našo vlado iz kritja. Njih vpliv je zaradi ten. Po sedanjem zakonu ne morejo priobčiti svojih bogokletnih izjav na kovertah ali poštnih znamkah."

"Frank H. Kinnicutt od Ameriške obrambne družbe je čital zakonski načrt, ki je bil izdelan, da se predloži kongresu. Ta načrt določa, da komisar za pouk, s tujezemskim časnikom všečno vsebino, ki ga morajo listi priobčiti v ameriškem in tujezemskem jeziku. Listi, ki ne storé tega, izgube pravico do poštne službe.

"Hugh Adams je ugovarjal, češ, da načrt ni dosti oster, kajti publikacija, bi lahko priobčila akt, da je materijal poslala vlada. Načrt je vrnen odseku s priporočbo, da Adams pomaga izdelati močnejšega. Nato naj odsek konferira s komisarjem za pouk in s takimi kongresniki in senatorji, ki se zanimajo za stvar.

"Rev. Joseph P. McComus od kapele sv. Petra je svetoval zastopnikom patrijotičnih društev, da naj nikar preveč ne šikanirajo tujezemcev na naših obrežjih." Mi staro pleme imamo tudi napake," je rekel McComus. "Naši sosedje so in z njimi moramo biti kot s sosedi. Po nepotrebnem jih nikar ne nadlegujmo."

"Izvoljen je bil odsek treh članov, da preišče društva kot Unijo za amer. civilne svobodščine, Ameriško društvo za napredek teizma. H. L. Bowlby, gl. tajnik Narodne alijance Gospodarskega dneva, je udrihal po Uniji za civilno svobodščino.

"Odborniki prejšnjega leta so bili zopet izvoljeni.

DELAVČEVE DIVIDENDE.

Chicago. — John Arnes, star 65 let, 127 S. Hamilton ave., je bil v sredo ubit in W. S. Richardson, 55, 2452 W. Van Buren st., je bil težko pobit pri delu na progi North Shore v Evanstonu. Dvigalo je padlo na nju.

Spopad med Italijani in Grki.

Atene, 10. dec. — Zadnji ponedeljek je bila lokalna revolta grških prebivalcev na otoku Carathus v Dodekaneškem otočju. Italijanski uradnik je s četo mandarjev obiskal otok in zahteval, da otočani sprejmejo italijansko državljanstvo. Grki so se prli in v boju, ki je sledil, je bilo ubitih več oseb na obeh straneh. Dodekanezi v Atenah so poslali protest na ligo narodov.

Pregled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Stavbinski delavci v Chicagu uče trmoglave podjetnike.

Štedljivi Coolidge zahteva ogromne vsote za armado in izvedbo prohibicije.

Senator Shipstead želi določitev cen poljskih pridelkov.

Napeteži pripravljajo gonjo proti tujezemskemu časopisju.

Podjetniki se boje vladnega prevzetja rudnikov.

Ogorčenje rudarjev v pittsburškem distriktu.

Razvoj dela v kongresu.

Število letošnjih avtomobilskih žrtev.

PO SVETU.

Evropa bo smela poslati pijačo na razstavo v Ameriko, vzorcev za pokušanje pa ne.

Japonci pomagajo premaganemu generalu Čangu v Mandžuriji.

Liga narodov se ne bo ukvarjala s Sirci.

Poročilo o delavskem zakonu v Mehiki.

Rudarji v pittsburškem distriktu ogorčeni

Umor žene rudarja Timka v Libraryju je posledica kompanijske prelomitve pogodbe z rudarji.

Pittsburgh, Pa. — P. T. Fagan, predsednik distriktne rudarske unije, je v sredo naznanil, da unija začne kriminalni proces proti Franku Floru, šoferju truka Pittsburgh Coal Co., ki je v torek zapodil truk v množico stavkarjev pri premogovniku Montour in zmečkal do smrti ženo rudarja Georga Timka. Fagan je konferiral s Timkom glede sodnijskega postopanja.

Fagan poroča, da je George Timko unijski rudar, ki je zastavkal z drugimi vred, ko je Pittsburgh Coal kompanija prelomila mezdno pogodbo z organizacijo in pred enim mesecem uvedla nižjo mezdno lestvico iz leta 1917. Mrs. Timke je bila mati enajstih otrok.

Frank Flora je šofiral truk, napolnjen s provijantom za stavkokaze, katerih je nekaj v jami. V bližini premogovnika je bila množica stavkarjev in njihovih žena. Flora je kar gonil navsomoč in zapodil težak truk v gručo rudarjev. Timkova žena je obležala mrtva in več drugih je bilo pobitih. Okrajni policijski uradniki pravijo, da je Flora zato naglo vozil, ker je padalo kamenje nanj, toda rudarji zanikajo to trditev. Flora je končno prevrnil truk in sam obležal pod maso z odtrganima nogama. Zdaj se nahaja v bolnišnici.

Kompanija je v sredo ukazala družinam desetih stavkarjev, da se morajo izseliti iz kompanijskih stanovanj.

NOČE POVEDATI, KJE JE OTROK.

Rajše sedi sedem let v ječi.

Kansas City, Mo. — James A. Hall sedi dva meseca v ječi, ker noče povedati, kje je njegova 7-letna hčerka Grace Angela, ki jo je sodišče prisodilo pri zakonski ločitvi njegovi ženi Klari. Ko so ga po dveh mesecih vprašali, kje je njegova hči, jim je odgovoril, da rajše presedi še sedem let v ječi, preden pove, kje biva njegova hčerka. Po sedmih letih bo njegova hčerka imela po zakonu pravico sama izbirati, kje bo živela: pri očetu ali materi.

Hall je tožil svojo ženo za zakonsko ločitev dne 8. septembra 1924. Takoj naslednji dan je njegova žena vložila protitožbo. Sodišče je odločilo, da Hall začasno izroči svojo hčerko v oskrbo svoji ženi, kar pa Hall ni nikdar storil, pa sodišču tudi noče povedati, kje se nahaja njegova hčerka.

DELO V KONGRESU SE POČASI RAZVIJA

Poizkusi za razbitje LaFollettove organizacije se niso obnesli. — Zanimivi dogodki pri volitvi zborničnega predsednika. — Demokratje so bili prisiljeni pokazati karte.

Washington, D. C. — Počasi je pričelo delo, ko je pričelo zasedanje devet in šestdesetega kongresa v pondeljek opoldne.

Senatni program je pričel z zapriseganjem Williamsom, republikancem" iz Missourija, ki je bil imenovan senatorjem mesto Spencerja, republikancem, Robinsonom, republikancem iz Indiane, imenovanim mesto pokojnega demokrata Ralstona Robert La Follettom, vpornem republikancem iz Wisconsina, ki je bil izvoljen mesto njegovega očeta. Lenroot iz Wisconsina, ki se je zaman trudil poraziti La Folletta s pomočjo Coolidgeve organizacije, je spremil novega senatorja do podpredsednika, da ga zapriseže. Položaj v Wisconsinu je tak, da bo Lenroot v prihodnjem letu poražen po vpornih republikancih, ki jih vodi La Follette. Po galeriji je švignil smeh, ko so razumeli humoristično stran situacije.

Koncem tedna so se zbrali vporni republikanski kongresniki in so izdali poseben oglas, v katerem so izzivali Longwortha. Izjavili so, da ne bodo zatajili svojih načel radi starih mest v odsekih. Wisconsinska delegacija je izjavila, da se čuti izzvano od tistih, ki kontrolirajo republikansko stranko z žuganjem in grožnjami, na drugi strani pa s ponudbo za patronažo in ugodnostmi." Mi odklanjamo kompromisirati ali se pogajati z mr. Longworthom, ali s katerim članom zbornice glede naših pravic in glasovanja kot zastopniki v kongresu, ker nam naše prepričenje, ki smo ga dolžni našim volilcem vsled uradne prisege, tako narekuje!

Ko se je vršila nominacija za zborniškega predsednika, so nominirali Henry Cooperja, kongresnika iz prvega volilnega distrikta, za kandidata. Prejel jo trinajst glasov. Longworth jih je dobil 229, Finis Garret, demokratični reakcijonar pa 178. Longworth, Garrett, Cars iz Dulutha in Victor Berger, edini socialist v zbornici, so pa glasovali navzoč. Za Cooperja so glasovali kongresniki iz Wisconsina, Sinclair iz Severne Dakote in člani farmarske delavske stranke iz Minnesote.

Prvi dan v kongresni zbornici se je pokazalo, da ima administracija večino za sabo, kljubtemu pa ne bo noben predlog sprejet brez boja. V vrstah stare garde izgleda tako, da pride kmalu do razkola, kadar bodo na dnevnem redu načrti za v odpomoč farmarjem. Kajti kampanja za leto 1926 je že pričela.

Plebiscit v Tacna-Arici bo v aprilu.

Arica, Chile, 10. dec. — General Pershing je predlagal in plebiscitna komisija je odobrila njegov predlog, da volilci v spornima provincama Tacna in Arica odločijo s splošnim glasovanjem dne 15. aprila 1926, da li hočejo spadati k republiki Chile ali republiki Peru. Dne 15. februarja se začne vpisovanje volilcev, ki traja do 15. marca, nakar je tri tedne časa za pritožbe in revizijo volilnih imenikov.

Chileanska vlada ni zadovoljna s temi datumi in je sklenila, da se pritoži na predsednika Coolidga, ki je razsodnik v tem sporu.

Izgredi radi fesa v Turčiji.

London, 10. dec. — Iz Carigrada javljajo o krvavih izgredih v več turških mestih radi zakona, ki prepoveduje nositi fese in turbane moškim in veleva nositi klobuke.

Coolidge zahteva tri milijarde in pol za leto 1927

Predsednik, ki vedno govori o "varčevanju", zahteva ogromne vsote za armado in izvedbo prohibicije.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je v sredo predložil kongresu proračun za fiskalno leto 1926-27. Skupna vsota izdatkov, ki jih navaja predsednik, znaša $3,494,772,308.

Coolidge vedno priporoča varčevanje, toda v proračunu zahteva povišanje izdatkov za armado, mornarico, zrakoplovno floto in za uveljavljenje prohibičnega zakona. Samo za armado zahteva $335,641,525, za mornarico posebej $322,869,430. Za delavski department pa le $8,567,305!

Japonci pomagajo premaganemu Čangu

Čang se je okorajžil, ko je dobil pomoč in sklenil je braniti Mukden.

Tokijo, 10. dec. — Neuradna vest se glasi, da je vojni minister odredil transporte v Kobu za prevažanje vojaških čet v Mandžurijo.

Peking, 10. dec. — Mandžurski diktator Čang Tso-lin, ki je po temeljitem porazu svoje armade sklenil izročiti Mukden generalu Kuo Sung-lingu, vodilju rebelnih čet, in pobegniti v Korejo, se je naenkrat premislil. Najnovejša vest iz Mukdena se glasi, da bo Čang z ostanki svoje premagane armade branil mesto do skrajnosti.

Obenem, da je Čang dobil zagotovila pomoči iz Japonske. Japonci pomagajo mandžurskemu diktatorju že nekaj časa finančno, ker se boje ekonomskega poloma v Mandžuriji, ako revolucijonarji okupirajo deželo. Tam je v veljavi Čangov papirnat denar, katerega priznavajo japonske tvrdke, ki imajo milijone jenov kapitala v Mandžuriji in katere bi bankrotirale, če bi prišel Čangov denar ob veljavo. To je en vzrok, da so Japonci sklenili pomagati Čangu.

ADMINISTRACIJA JE IZPREMENILA NASKOK NA WHEELERJA.

Washington, D. C. — (E. P.) Justični tajnik Sargent je izpremenil svoje stališče za naskok v pomoč Coolidgeve administracije na senatorja Wheelerja pred zveznim distriktnim sodiščem v glavnem mestu, ko odgovarja Wheelerjemu predlogu za potlačenje obtožnice, ki jo je vložila administracija in ki obtožuje Wheelerja, da je koval zarote s svojim montanskim klijentom za pridobitev dovoljena za izkoriščanje zveznega sveta s kršenjem zakona. Ta obtožnica je pričela že po tem, ko je Wheeler pričel s senatno preiskavo, ki je povzročila, da sta šla justični tajnik Harry Daugherty in njegov detektiv Wm. J. Burns iz javnega življenja.

Z besednimi argumenti je administracija trdila, da Wheelerjev klijent ni mogel legalno dobiti več ko eno dovoljenje za oljno zemljišče. V pisani vlogi z dne 7. decembra se pa čita, da je klijent mogoče imel tri dovoljenja. Te besede so pa že notri v Wheelerjevi originalni izjavi.

DELAVSKE NOVICE.

Zaposlenost raste v Illinoisu.

Chicago. — Javni biro za uposlevanje delavcev poroča, da je v novembru dobilo delo 5000 delavcev več kot v oktobru v Illinoisu. Od julija je bilo uposlenih 31,500 prosilcev za delo.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

STAVBINSKI DELAVCI UČE PODJETNIKE

NEKATERI PODJETNIKI SE NOČEJO RAVNATI PO POGODBI.

Delavci so zastavkali.

Chicago, Ill. — Na nekaterih stavbah, ki so napol dograjene, je bila odrejena stavka stavbinskih delavcev, ker se podjetniki nočejo ravnati po pogodbi, ki so jo podpisali z organizacijo stavbinskih delavcev. Do sedaj sta odrejeni dve večji stavki. Stavki sta odrejeni na Cohanovem gledališču v notranjem mestu in na nekem kinogledališču na severni strani mesta.

V pogodbi se čita, da mora biti delo izvršeno od unijskih delavcev. Kljubtemu so pa nekateri stavbinski podjetniki zaposlili neunijske delavce in tako izzvali stavko. Pri centrali stavbinskih delavcev, so delavci vseh stavbinskih strok razen tesarjev. Zastavkali so vsi razen tesarskih delavcev.

Ultimat stavbinskim podjetnikom je bil dostavljen pravočasno, kajti Centrala stavbinskih delavcev je že v mesecu juniju obvestila stavbinske podjetnike, da ne bo trpela, da bi delali neunijski delavci. Takrat je Centrala obljubila, da bodo dela dokončana, ki so že pričela, ne bo pa dovolila novih del dokončati na ta način. Minilo je šest mesecev in nekateri podjetniki se niso brigali za ta ultimat, kajti mislili so, da se ti stavbinski delavci le šalijo.

Patrick Sullivan, predsednik Centrale stavbinskih delavcev, je rekel, če se kje pokažejo sitnosti s podjetniki, da jih bodo kmalu odpravili, ker so bili posvarjeni ob pravem času.

Pincholove konference še vedno brez uspeha

Baroni premoga nočejo dati pennsylvanskemu governerju prilike za končanje stavke.

Philadelphia, Pa. — Konference med governerjem Pincholom in trgovskim odborom iz antracitnega okrožja v Harrisburgu ter med istim odborom ter zastopniki lastnikov premogovnikov v Philadelphiji so bile brez uspeha.

Trgovski odbor je v sredo zopet odpotoval nazaj v Harrisburg, kjer bo skušal pridobiti Pinchota, da nekoliko popusti v svojem načrtu z namenom, da se morda doseže kompromis med njim in baroni antracita.

KUKLUKSI ZMAGALI V HIBBINGU.

Izvolili so župana, tri odbornike in tri druge uradnike.

Duluth, Minn. — Pri občinskih volitvah zadnji torek v Hibbingu, ki se prišteva med najbogatejšo "vas" (village) na svetu, so zmagali kandidatje na kukluksklanski listi. Kukluksi imajo zdaj župana, tri aldermane, mestnega sodnika, klerka in blagajnika. Med poraženimi kandidati je tudi T. J. Brady, ki je bil 20 let sodnik.

O SENATORJU NYEJU PADE KMALU ODLOČBA.

Washington, D. C. — Senator Curtis, vodja republikanske večine v senatu, je obljubil senatorju Frazierju, da bo zadeva senatorja Nyeja iz Severne Dakote, ako je on pravilno imenovan senatorjem, prišla kmalu na dnevni red.

Frazier in Nye sta prepričana, da zadeva ugodna izpade za novega senatorja Nyeja.

Liga narodov je odklonila poiskavo revolte v Siriji

Anglija je pomogla Franciji in svet lige narodov je odklonil preiskavo glede revolte.

Ženeva, 10. dec. — Liga narodov se ne bo bavila z revolucijo v Siriji, niti z masakrom v Damasku. To je bilo jasno včeraj, ko je prišel v Ženevo Ihsan Džabir bej, predstavnik sirsko-palestinske organizacije za neodvisnost, ki je predložil zahteve te organizacije svetu lige narodov. Džabir bej je naprosil svet, naj ga zasliši, da razloži krivice, ki jih trpe Druzi v francoski mandatni koloniji.

Francozi in Angleži so se brž dogovorili, da Sirec ne sme biti zaslišan in da ga svet lige narodov sploh prezre. To se je zgodilo.

Predstavnik je pozneje dejal v intervjuvu, da Druzi ne zahtevajo drugega kakor to, da liga pošlje komisijo, ki naj se prepriča, kako Francozi gospodarijo v Siriji. Dalje je rekel, da Druzi zahtevajo popolno neodvisnost Sirije in ne marajo več nobenega mandata od katerekoli tuje sile. Ako liga zavrne zahtevo, se bo revolucijonarna kampanja v Siriji nadaljevala.

Diplomatje v Ženevi so postali nervozni vsled napetosti med Turki in Angleži radi Mosula in zdaj bodo skušali zavleči končni odlok v nadi, da se Anglija in Turčija sami pobotata. Nekaj se govori, da mislijo Angleži ponuditi turški vladi večje posojilo in jo s tem pridobiti za kompromis.

Evropa lahko pošlje pijače na razstavo—

Toda pijača mora biti zapečatena in pokuševalnih vzorcev ne sme biti.

Washington, D. C. — Španska vlada je pred nekaj dnevi vprašala ameriško vlado, če sme razstaviti v svojem paviljonu na veliki razstavi v Philadelphiji — ob 150letnici obstanka Združenih držav prihodnje leto — tudi razna španska vina in deliti vzorce za pokušnjo. Oddelek za prohibicijo je v sredo odločil, da tuje dežele lahko razstavijo kakršnekoli alkoholične pijače hočejo, toda "prepovedan sad" mora biti zapečaten v steklenicah, zaznamovan, dobro zastražen in pod nobenim pogojem ne sme biti vzorcev na razpolago.

LE NEKAJ SE BOJE ANTRACITNI PODJETNIKI.

Samo ta poteza lahko hitro konča stavko na antracitnem polju.

Washington, D. C. — Povedano je že bilo, da je socialistični kongresnik Berger, izdelal predlogo, ki določa, da federalna vlada prevzame antracitne rudnike in jih obratuje po začasni pogodbi z rudarji, dokler se ne izdelajo načrti, da vlada trajno prevzame antracitne rudnike.

Kongresnik Berger je tudi sporočil governerju Pinchotu, da so se antracitni podjetniki leta 1902 hitro sporazumeli s stavkujočimi rudarji, ko jim je bilo zagroženo, da premogovniki preidejo v vladno lastnino. On je prepričan, da država Pennsylvania lahko prisili, da se podjetniki hitro pobotajo s stavkujočimi rudarji ako prične država z gibanjem, da prevzame antracitne rudnike.

Ruska poveljnica rdečih čet umrla.

Moskva, 10. dec. Nadežda Budenaja, ki se je neštetokrat proslavila kot poveljnica rdeče kavalerije v civilni vojni z belimi armadami in je bila večkrat ranjena, je včeraj umrla.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Leto XIII — 135

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31.25), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAJ PA JE Z REKONSTRUKTIVNIM DELOM?

Svetovna vojna je že zdavnej minila. Po sklepanju premirja so bili veliki dnevniki polni besed o rekonstruktivnem delu. Ampak rekonstruktivnega dela v socialnih uredbah človeške družbe je bilo prav malo izvršenega. Med rekonstruktivno delo po vojni ne spada samo gradnja mostov, železnic, hiš, cest itd., ki jih je porušila vojna vihra. Med najvažnejše rekonstruktivno delo spada socialna uredba človeške družbe.

Dognano je bilo, da je zadnjo vojno povzročil imperijalizem, ki je izrodek kapitalizma. Pri tem sta mu krepko pomagala bratca militarizem in nacijonalizem, ki sta sinčka istega očeta, kot imperijalizem. Minilo je precej let po vojni, in se skoraj nič ni storilo za odpravo imperijalizma. Francoske čete se nahajajo v Afriki in Mali Aziji, da francoski imperijalizem zagospodari nad ondotnimi ljudstvi. Španija ima svojo čete v Afriki. Velika Britanija je nedavno hotela ukazovati kitajskim tekstilnim delavcem, na kakšen način se morajo podvreči izkoriščanju tujih kapitalistov. V Turčiji se poganjajo razni tujezemski kapitalisti za izkoriščanje naravnih zakladov, posebno naravnega olja. Vsa Evropa tvori oborožen tabor, nacijonalisti pa v raznih državah razplamtujejo ljudske strasti.

Za delavce je zelo važno vprašanje socialno zavarovanje. To je zavarovanje proti boleznim, poškodbam, brezposelnosti in starosti. V Ameriki se to vprašanje nahaja skoraj ravno tam, kjer je bilo pred izbruhom svetovne vojne, t. j. v povojih. Zavarovanja proti boleznim sploh ni uvedenega, ako se odšteje par držav na vzhodu, kjer se odškodninsko zavarovanje razsteza tudi na takozvane strokovne bolezni. Delavci se morajo zavarovati v podpornih organizacijah, ako žele prejemati podporo ob času bolezni. In to je velika krivica. Delavec da svojo delavno moč svojemu delodajalcu. In če zboli, je dolžnost delodajalca, da skrbi za svojega delavca. Zatorej bi bilo popolnoma pravično, da se ustanove državne zavarovalnice za zavarovanje proti boleznim in da v te zavarovalnice plačujejo prispevke delodajalci.

Zavarovanje proti nezgodam še tudi precej šepa. Le v nekaterih državah so uvedene državne zavarovalnice proti nezgodam, v drugih so pa delavci zavarovani pri privatnih družbah. Ta sistem ni priporočljiv. To potrdijo razni dogodki. Tako je bil neki zdravnik v Chicagu pomožni mrliški oglednik, a obenem je bil tudi v službi privatne zavarovalne družbe in nastopal proti vdovam kot priča. Nekatere države nimajo sploh še zakona za zavarovanje proti nezgodam.

Zavarovanja proti brezposelnosti ni še nikjer uvedenega, ako odštejemo zavarovanje, ki ga je uvedla organizacija krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers Union v sporazumu s krojaškimi podjetniki.

Starostnega zavarovanja tudi ni še nikjer, razen tistega, ki so ga uvedle kompanije. Tako zavarovanje proti starosti ni dosti vredno za delavce. Podjetniki uvajajo tako zavarovanje, da so delavci bolj privezani na podjetje, se ne organizirajo in stavkajo. Pa tudi malo delavcev dela pri eni kompaniji skozi trideset let in dočaka starost pet in šestdeset let. Statističarji izjavljajo, da je takih delavcev komaj en odstotek.

Zavarovanje proti brezposelnosti in starosti bi moralo biti tudi državno. Podjetniki bi morali plačevati tudi to zavarovanje, da je pravično urejeno.

Zdaj pošiljajo stare in obnemogle delavce, ki nimajo sredstev, v okrajne in mestne dobrotvorne zavode. Ali ni poniževalno za vsakega delavca, da mu na stara leta dele miloščino, ko je vendar dela skozi štirideset ali več let in je njegovo delo koristilo vsej človeški družbi.

Vsa ta vprašanja so še nerešena in tudi znamenj ni, da se prično resno reševati.

O Združenih državah pišejo in govore, da se ena četrtina vsega narodnega bogastva na svetu nahaja v njih. V Avstraliji ni nakopičenega toliko bogastva, vendar je pa Avstralija uvedla starostno zavarovanje še pred izbruhom svetovne vojne.

Ali ni čas, da tudi Amerika prične z rekonstruktivnim delom glede važnih socialnih vprašanj? Seveda je! Delavci, zato se pa organizirajte in zahtevajte, kar vam gre. Ako se ne bodete organizirali in zahtevali, bodete še dolgo časa čakali na rekonstruktivno delo te vrste.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Cleveland, Ohio. — Prišedši v Chicago sem se prvo podal v urad Slovenske narodne podporne jednote, kjer je že bilo izbranih okoli devetdeset delegatov iz različnih krajev Amerike. Večinoma so mi bili osebno znani, zato ni manjkalo pozdravljanja in raznih šaljivih dovtipov. Tam ste padla po meni tudi Matija "Fishar" in neki zaspani pečlar iz Penno, kamor je h . . . bat vrgel. Oba hkratu sta me pričela obirati s pokvekc in pečlarskim izdajalcem samo radtega, ker sem se usmradil in zapustil pečlarski stan. Izgovarjal sem se na vse načine, pa vse ni pomagalo Zameril jima vendar nisem, pustil sem jima veselje v upanju, da se tudi njima kaj takega pripeti, ko jih katera premoti.

Ker nisem imel časa sem po nekaj urah bivanja med delegati in glavnimi odborniki odpeljal z električno železnico v Waukegan, v upanju, da se za več časa ustavim v Chicagu, pri povratku.

V Waukeganu sem prvo šel v lepo in veliko stavbo S. N. D., katere sem tudi delničar. Bil sem tako tudi pred sedmimi leti, samo da so mi takrat preveč nagajali nesrečni turi. Dobil sem mr. Waršeka, katerega sem prvo vprašal, kje bi se dobila primerna soba za večnega popotnika med časom konvencije, da mi ne bo treba prebivati pod milim nebom, ker se strašansko bojim revmatizma. Obljubil mi je in poslal me k mrs. Zakovšek ki je imela stanovanja v oskrbi. Rojakinja mi je dala naslov k družini ki ima lepo in čedno sobo, dotični ljudje pa so uljudni in postrežljivi.

Res je bilo tako. Z menoj je stanoval delegat, moj stari prijatelj in znanec iz Virginije, Minn., br. Frank Cimperman. Kakor jaz bo gotovo tudi on potrdil, da sva se počutila pri družini Franka Gostiše prav izvrstno. Mrs. Gostiša se je vse preveč bala, da sva kaka sitna in razvajena človeka in nama je s strahom stregla kot kakima grofoma. Nikakor se pa nisva s tem strinjala, ko sva vendar dva najbolj priprosta človeka in kot taka bolj zadovoljna s priprosto postrežbo. No in mrs. Gostiča se je naju privadila, stregla nama je bolj priprosto in brez tistega strahu v naju najboljšo zadovoljnost. Družini Franka Gostiše zato najlepša hvala.

Naj malo opišem slovensko naselbino Waukegan in North Chicago. Naselbini se držita skupaj, vendar je bolj važna Waukegan. Bil sem v tej naselbini pred sedmimi leti. Od takrat do danes se veliko razlikuje. Ceste so bile večinoma še blatne, danes so skoraj do zadnje lepo tlakovane. Veliko zemljišča je bilo še praznega in pustega, danes so tam postavljeni lični slovenski domovi z vrtovi.

Naselbina leži na hribčku, preko katerega pihlja z jezera prijazna in hladna sapica. V desetih letih sem prepotoval skoraj vso Ameriko, kjer bivajo Slovenci, a odkrito moram reči, da nisem videl še nobene slovenske naselbine, da bi bila na tako prijaznem in lepem kraju kot ravno Waukegan in North Chicago. Videl sem že nekaj prijaznih naselbin po Ameriki, kot na primer Girard in Lorain v Ohiju, par v Koloradu. Tudi naši Slovenci so večinoma zavedni v tej naselbini, kar potrjuje to, kar imajo. Njih narodni dom je eden največjih v slovenskih naselbinah po Ameriki in tudi najlepših. Imajo moderno in veliko zadružno prodajalno. Na tem polju posekajo še Slovence v Clevelandu, čeravno imamo tu štiri trgovine, ki spadajo k zadružni zvezi. Ogledal sem si njih zadružno trgovino in povem, da sem se moral čuditi, da so mogli kaj takega postaviti Slovenci v tem mestu. Njih zadružna prodajalna je ena največjih in najmodernejših v vsem mestu, če ne v celem okraju.

Imajo stavbinsko in posojilno društvo, bogato čitalnico, socialistični klub in več različnih društev, katerih dve sta pod okriljem S. N. P. J. Na vse to so lahko ponosni waukeganski rojaki, posebno pa na svoj narodni dom in na moderno in dobro uspevajočo zadružno prodajalno.

Poteka konvencije, na kateri sem imel čast biti gost kakor že treh prejšnjih od naše jednote, ne bom omenjal na dolgo in široko.

Rečem le, da je bilo preveč politike in strankarstva. Dokler je bila samo ena stranka, je bilo še dobro, jednota je napredovala, da je bilo veselje, a na zadnji konvenciji pa se je ugnezdila še druga, precej močna in obenem samoglava politična struja, pa je bil ravs in kavs. Za drugokrat svetujem v korist jednote, da se vsa politika pusti doma ali vsaj zunaj konvencije. Jednota je podporna organizacija, ne pa politična.

Čital sem pojasnilo br. Artača v Prosveti. Popolnoma se z njim strinjam. Ravno take pomisleke imam jaz. Nihče ne ve, koliko kritike je sedaj med članstvom jednote, kot tisti ki gre od hiše do hiše ter vidi in sliši mnenje posameznikov. To vidim in slišim jaz, ko sem vsaki dan med ljudmi. Veliko bo škodovalo jednoti posebno pikanje v Prosveti. Svetoval bi uredniku Prosvete, Žarkometa, celemu glavnemu odboru, da vse tiste špikajoče dopise, naj bodo proti komunistom ali proti komu drugemu, zmeče v koš, ker to ne koristi nikomur, najmanj pa jednoti. Če bo šlo takoj naprej kot sedaj, bo jednota veliko trpela.

Rojake v Waukeganu in North Chicagu iskreno pozdravljam in se jim zahvaljujem za postrežbo in gostoljubnost, posebno družinam Waršek, John Mahnič, L. Lah, Arhar, Končan in družini Franka Gostiše. "Tudi Waukegansko pošto" lepo pozdravljam, a na opazko v Proletarcu naj ljudno pojasnim, da je "večni popotnik" bil v Waukeganu za časa konvencije S. N. P. J. Sur, Tone, bil sem, bil, a ne prvo na tej konvenciji. Na drugo, da sem se zanimal za nekoga, ki mi ni bil nič napoti, pa toliko rečem, da sem se zanimal za različne stvari, posebno za potek konvencije, za tistega nekoga, pa se nisem nič brigal. Brigali so se drugi; skoraj kamor sem prišel, sem bil razočaran, in ne samo jaz, ampak tudi delegatje, tujci. Trditev "nisem dal je nič dopisa iz Waukegana", ni resnična, ker opisal sem vse naselbine, katere sem obiskal, najbolj natančno pa Waukegan in North Chicago, in to v našem clevelandskem dnevniku enakopravnosti še za časa konvencije. V Waukegan tudi še pridem o prvi priliki. Opisal bom tudi še druge naselbine. — **Anton Jankovič, zastopnik Prosvete.**

Zeigler, Ill.—Želio bi opisati stvari, koje su S. N. P. J. više na štetu, nego na korist. Odkako je prošla sama redna konvencija, mi vidimo kroz "Prosvjetu", gdje se u više navrata naše članstvo žali. Jedni se tuže, da je konvencija otegla dva tjedna, i nije ništa stvarna naredila, osim povisila razporez. Drugi pišu, da su komunisti (tj. j. hrvatski delegati) zategli konvenciju, i samo, da su pravili reklamu.

Neću nikoga da branim, već ko što sam rekao, "istini za volju". Samo bi jedno apelirao na članstvo, nek dobro progleda i pročita zapisnik konvencije, pa nek sudi. Neki članovi se tuže na jednakopravnost, što je poprimljen predlog brata Turka, da u gl. odbor nemogu kandidirat članovi, koji su u srodstvu. Braćo, pregledajte izvješće konvencije br. Turka, koji navodi razloge (Isto izvješće nije došlo u pretres, niti na debatu pred konvenciju). Danas se govori i piše na dugo i široko o demokraciji. Ali u istinu mogu reći, da smo još daleko od iste. Apeliram na cijelokupno članstvo S. N. P. J. Da u istini nisu svi delegati ošli zadovoljni sa osme redne konvencije. Već se je moralo pokoravati većini jer drugo ne priostaje. Samo mi je čudno, kako smo bili jednako mišljeni u cijelokupnoj većini, kad nismo odobrili br. R. J. Zavertnika lestvicu o plaćama gl. odbornika. (Vidi str. 56. Poročila gl. odbornika).

Ja neću sad kritikovati br. R. J. Zavertnika, poštoje mislio moguće sama što više, t. j. kakovu intelegenciju, a ne članstvo S. N. P. J., 99% radnih robova.

Konvencija je prošla i o istoj čese pisati još dugo i potrošiti puno papira, bez da nečemo napraviti korak naprijed, već dva natrag. Mislim natrag iz razloga, što dolazi mržnje, protiv stranaka i pojedinaca. Danas su već radne mase donekle progledale i gledaju, kako se po svijetu sve kreče. Tako one paze i na potporne organizacije.

Braćo! Široko je polje i na tisuće i tisuće slovenskog radništva ima izvan naših redova, koji nisu u potpornim organizacijama. Kako da pridobijemo one mase u naše redove? Budemoli sijali mržnju, jedni protiv drugih: naša jednota neće napredovati. Negledajmo tko pripada kojoj političkoj stranki, već radimo na zajedničkom radu u slučaju svake borbe, protiv ovog izrabljivačkog sistema kad smo skopčani i organizirani. Mi ćemo doći do sporazuma, da se odupremo protiv našeg neprijatelja za bolji komad hljeba. Vidimo, kako smo satrti i potlačeni bez razlike u rudokopima ili tvorniama. Kapitalistička klasa nas iscjedi kao lemun, ona nas samo baci van. S toga razloga stupajmo u zajedničke redove. Držimo svoje potporne organizacije, nek nam budu zaštitnice u bijedi i iznemoglosti. Učimo našu omladinu nek zna čitati i pisati svoj materinski govor. Dajmo im našu slavensku literaturu, nek se nauče, a engleski će naučiti u školi. — **John Prpich.**

Oljni vrelec v plamenu.

Salt Lake City, Utah. — Oljni vrelec Big Six Dome blizu Moata, ki je lastnina Midwest Oil kompanije iz Denverja, se je užgal v sredo. Ogenj dušijo s kemikalijami.

ZAHVALA.

Eveleth, Minn. — V imenu sestre Mary Starch se zahvaljujem vsem članicam, ki so zanjo nabirale prostovoljne prispevke od članov in drugih dobrih ljudi. Priskočili so ji na pomoč z lepo vsoto $156.25. Zlasti hvaležna je prizadeta predsednici društva za pomoč, da je bilo toliko doseženega. Hvala vsem. — **Predsednica društva Eveleth št. 130.**

PISMA NA POŠTI

v Chicagu imajo Johan Cecelich, št. 514, Perko Jean, št. 565, Mate Ružić, št. 574 in Vlasta Tesar št. 584. Pisma dobite na glavni pošti pri "Advertised Window", vhod z Adams ceste.

ŽARKOMET

You said it, Calvin!

Prezident Coolidge je zapisal v poslanici kongresu: **"Bogastvo naše dežele ni javno bogastvo, temveč privatno . . . Oblast nad možnjo je oblast nad svobodo."**

Poslanica ima še kakih 5000 drugih besed. Kaj jih je bilo treba? Gornje besede povedo jasno, natančno in "in a nutshell" vso situacijo Amerike. Bogastvo Amerike je privatno bogastvo in oblast možnje je tista oblast, ki odloča o svobodi ljudi! Kaj je še treba povedati drugega?

Amerika, od možnje dominirana, čaka predsednika, ki enkrat pove, da ima ljudstvo — ne več možnja — oblast odločati o svojí svobodi!

* * *

Kaj se godi v Pueblu?

Cenj. K. T. B.! V tednu zahvalnega dne se je leadvillski Trunk udeležil "štirideseturne pobožnosti" v Pueblu. Štirideset ur je Trunk v družbi s Cirilom poniževal samega sebe v klečeplazno bitje. Medtem pa — kakor vsak dan — so "svinje, gofle, jazbeci, noboditi" in drugi, ki podpirajo trunkarijo, preklinjali v tovarni sistem, ki jih zasužnjuje. V času "40-urne pobožnosti" zmešanih možganov se je zgodilo še nekaj. Žena cerkvenega moža, mežnarja in kolektorja je ušla in mu odnesla zlatnike ter ga pustila samega, da lahko premišljuje o "svetosti" cerkvenega zakona. Če ta mož spada v "jazbečevino", tedaj je na mestu: Ne biserov svinjam! — "Jazbeci" naj pa imajo milijonurno pobožnost, če hočejo, ostalo bo vse pri starem! — Kaktus, Pueblo, Colo.

* * *

Prosperiteta!

Uradna statistična vest: Število porok pada, število razporok pa raste v Združenih državah.

Le potolažite se, ljubi fundamentalisti! Ne grabite se za plešaste glave! Čujte! Pri prihodnjih volitvah moramo ovreči hudobno socialistično vlado, ki sedi že 50 let v Washingtonu in državnih kapitolih in na njeno mesto moramo posaditi republikanče ali demokrate ali oboje — in svete družinske vezi bodo rešene pogina! Na delo! Dol s socialisti!

* * *

Tudi sodček ima noge . . .

Cenjeni Žarkomet! Enkrat sem čitala v tvoji koloni o štirinogati mizi, ki je pobegnila izpod "porča". Že takrat sem rekla, da ni nič čudnega, če pobegne miza, ki ima štiri noge. Danes pa vem, da lahko pobegne tudi taka stvar, ki nima nobene noge. Tako na primer je pri nas pobegnilo 13 desek izpod hiše. Sosedu je ušel sodček s pipico vred. Pobegnila je unijska "tenta" v zadnji stavki. Ker so mrcine dobile noge za odhod, upamo, da jih imajo tudi za povratek. — F. J., Bellingham, Utah.

* * *

Salamenske škarje!

Cenjeni K. T. B.! Lahko si ponosen na svoje škarje, ker so ti gridobile enega prispevatelja več za tvojo kolono. Pred kratkim sem kritizirala tvoje škarje, misleč, da so uničile neko gradivo, ki je bilo pozneje priobčeno — in glej zlomka, nekdo je brez vzroka vtaknil svoj nos vmes in pohvalil svoje škarje! Naj bo kdor hoče, razburil me ni, umevno pa je, da taki ljudje, ki se vtikajo v reči, katerih ne razumejo, rabijo še nekaj šole. Živele škarje! Le rajžte makar kislo mlajko, ker ni rejgrata!—Kanalja iz Iowe.

* * *

Pojdite se kropit, preroki!

Neki francoski prerok napoveduje hudo zimo, tako zimo, kakršne že ni bilo 185 let. Vse bo zmrznilo letos v Evropi.

Shut up, gofla! (Excuse me, gospodin Černe, da se poslužim vaše besede!) Evropi se ni treba bati nobene zime, vojne, lakote, kuge etcetera. Saj je podpisan lokarnski garancijski pakt.

* * *

Tonček Grdinček kopa jamo.

Sporočiti ti imam, K. T. B., da je bil grdi pogrebnik dne 22. novembra v West Parku, O., kamor je bil povabljen na kričanje in zmerjanje napredniih elementov. Tonček je dobro opravil svoj katoliški posel. Zmerjal je kakor za stavo in nekoga je celo pokazal s pratom. Vidite, ljudje "karščanski", tako se dela propaganda za "katoliško" jednoto. Dobro je, da je Tonček obenem pogrebnik. Kadaz se tukajšnja "vejica" odloma, jo pride pokopat — in potem ostanemo sami "monketi" kakor se je izrazil. — Westparški Štrigelj.

* * *

Černetov golaž.

Neki "božjastnik" iz Indiana ave., se je pobahal, da se je na cerkvenem bazarju za $1 tako nabasal golaža, da je bil tri dni sit. Prav rad verjamem, saj ga je Černe požegnal. Če bi pa bil na shodu S. N. P. J. samo pokusil nežegnane "čikaške" klobase, bi ga prav gotovo še danes ščipalo v želodcu kakor ščiplje tiste, ki so se predrznili okusiti. Prav vam je! Zakaj ste jih pa jedli? Saj vam je Černe povedal, da jih ne bo požegnal. — Štrigeljček, Sheboygan, Wis.

K. T. B.

Nepriseljniki ne bodo več šli na Ellis Island

Generalni priseljeniški komisar Harry E. Hull je izdal jako važno odredbo. V isti pooblašča priseljeniške postaje, da smejo pregledati v parniku samem vse one inozemske potnike, ki očividno in brezdvomno spadajo v razred nepriseljencev. Dosedaj le nepriseljenci, ki so potovali v prvem in drugem razredu, so bili pregledani in izprašani v ladiji, dočim oni, ki so potovali v tretjem razredu so morali v svrho pregleda iti na Ellis Island.

Ta nova odredba se nanaša na nepriseljence, zlasti na one potnike, ki prihajajo v Združene države začasno radi posla ali zabave, oziroma na one potnike, ki imajo takozvani transit visa, katera viza jim daje pravico do neprekinjene vožnje preko ozemlja Združenih držav na poti drugam. V fiskalnem letu je bilo 35,826 začasnih potnikov (visitors) in 22,697 prehodnih potnikov.

Že dolgo časa je bila navada pregledovati te potnike na Ellis Islandu, ako so potovali v tretjem razredu. Inozemci, potujoči v prvem in drugem razredu, se pregledujejo v ladiji in le oni, o katerih imajo priseljeniški inspektorji kak dvom, se odvedejo na Ellis Island.

Že pred sedanjo odredbo je bilo dovoljeno pregledovanje nekih nepriseljencev v ladiji. Meseca novembra lanskega leta je namreč generalni priseljeniški komisar odredil, da se tukaj nastanjeni inozemci, ki se vračajo iz starega kraja po začasnem obisku s takozvanim povratnim dovoljenjem (Pegnit), smejo pregledovati v ladiji sami. Poprej so morali tudi ti inozemci, ako so potovali v tretjem razredu, iti na Ellis Island. F. L. I. Š.

FARMARJI NAJ SI NE BELIJO GLAVE.

Chicago, Ill. (F. P.) — Predsednik Coolidge je svetoval farmarjem, da naj si nikar ne delajo skrbi, ker moramo vsi jesti, ko je adresiral Ameriško farmsko birojsko federacijo.

"Človeška narava je na njih strani," je rekel predsednik. "Vsi konzumiramo živež." — "Vrhu tega je še splošen bančni sistem, naroden in državen, in farmarji se naj uče obširneje, kako rabiti te pripomočke." — "Nekateri bi postali revni, če bi bili na kupu zlata, med tem ko bi se nekateri drugi preživeli na skali."

To so nekateri nasveti, ki jih je Coolidge povedal farmarjem.

Obljubil jim še pomoč za zadružno postavljenje produktov na trg z besedami: "Jaz predlagam, aktivno in energično pomagati farmarjem v njih dobro s tržnim zadružništvom."

Petnajst carskih rabljev aretiranih v Rusiji.

Moskva, 8. dec. — Petnajst bivših krvnikov, ki so pod carjem obešali revolucijonarje, je bilo aretiranih te dni. Obtoženi so, da so obesili najmanj 500 socialistov in drugih revolucijonarjev in za vsako eksekucijo so prejeli 20 do 100 rubljev nagrade. Med njimi je tudi neki pop z imenom Rozanov, ki je prejel tri rublje za vsako molitev, katero je izmolil pod vislicami.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Še nekaj o delavskem zakonu v Mehiki

Zakon, katerega je sprejela nižja kongresna zbornica, daje delavcem mnoge ugodnosti.

Mexico City, 10. dec. — Nov delavski zakon v mehiški republiki, katerega je izvojevala Mehiška delavska federacija, in ki je bil sprejet v nižji zbornici ter bo nedvomno sprejet tudi v senatu še ta mesec, predstavlja do danes najradikalnejše delavsko zakonodajstvo na ameriškem kontinentu. Glavne točke tega zakona so:

Delavci imajo najširše pravo organizacije. Vse pogodbe med delavci in delodajalci se registrirajo pri spravnih odborih. Ti odbori imajo status prizivnih sodišč, ki rešujejo vse spore v industrijah, na kmetijah in na drugih poljih dela.

Kadar je delavec zaposlen zunaj mesta, mora mu delodajalec preskrbeti zdravo in komfortno stanovanje. Ako delavec stanuje dalj ko poldrugo miljo od dela, mu morajo delodajalci preskrbeti transportacijo. V distriktih, kjer živi najmanj 75 delavcev in najmanj 10 otrok, morajo delodajalci zgraditi šolo in dati šolarjem zemljišče za igre in vaje v kmetijstvu.

Mehiški delavci morajo povsod imeti prednost in več ko 20 odstotkov tujcev ne sme biti uposlenih pri nobenem podjetju. Inozemci ne smejo biti delovodje in nadzorniki.

Na vsakih šest dni morajo delavci imeti en dan počitka in petnajst dni v letu praznik s plačo. To pravico imajo tudi hišne dekle. Nočni delavci morajo imeti par dopusta za obiskovanje večerne šole, ako hočejo.

Spravni odbori določijo minimalno mezdo in sto odstotkov višjo mezdo za čezurno delo, ki presega osem ur. Delodajalci morajo pokazati knjige odboru. Delavci imajo pravico izvoliti preiskovalca, ki lahko vsak čas dožene finančno stališče delodajalca.

Poleg mezde imajo delavci tudi pravico do gotovega deleža dobička. Delež določi delavska komisija. Ako delodajalec noče deliti dobička, mora vsako leto povišati mezdo za 10 odstotkov. Mezda za ponočno delo mora biti 50 odstotkov višja. Delodajalci morajo tudi skrbeti za zabavo in kulturno napredovanje delavcev.

Kmetski delavci imajo pravico loviti divjačino in ribariti na posestvu delodajalca.

KITAJSKA DVOMI V RESNIČNOST AMERIKE.

New York, N. Y. (F. P.) — Kitaj dvomi, da so simpatije Združenih držav neresnične. Tako je povedal Raymond T. Rich, bivši učitelj na kantonskem krščanskem učilišču, pred Društvom za tujezemsko politiko." Vsak kulij, ki ga tujezemec suje, se izpremeni v razpošiljalno brzojavno postajo", je rekel Rich. "Kitaj hoče biti gospodar v svoji hiši in hoče sam prirejati predstave v svojem gledališču." Tako je pričel govoriti dr. Pingenkov, podpredsednik Svetovne federacije za izobraževalna društva, ko je govoril o colninski avtonomiji za Kitaj in za odpravo privilegijev za tujezemce.

Kitajske delavske mase morajo živeti v boljših razmerah, je naglašal Charles C. Batchelder, bivši trgovski atašej pri ameriškem poslaništvu v Pekingu, ki je zdaj profesor na newyorški univerzi. Delavci zaslužijo po 60 na leto, treba je pa $150 za prehranitev družine petih oseb v severnem Kitaju.

PROCES PROTI FALLU SE VLEČE.

Washington, D. C. — Skoraj dve leti je minilo, odkar je bilo odkrito, da je E. L. Doheny, oljni magnat podkupil Falla, bivšega tajnika za notranje zadeve. Zdaj so advokatje Falla, Doheny-ja in Harry Sinclairja stavili predlog, da se tožba vrže s sodnijskega koledarja.

Sodišče je ugovor zavrglo.

CENE POLJSKE PRODUKTE NAJ SE DOLOČIJO.

Tako želi senator Shipstead.

Washington, D. C. — Senator Shipstead, član farmarske delavske stranke iz Minnesote, je izdelal zakonski načrt, ki daje moč tribunalu, sestoječem iz petih članov, da določi cene za poljske produkte na ta način, kot določa meddržavna trgovska komisija določa voznino na železnicah za prevažanje tovora. On sprejme točko "15 a" iz Esch-Cumminsovega transportnega zakona kot podlago za potrebe poljedelcev. Po njegovem mnenju naj farmar dobi pet in pol odstotka od kapitala, ki je vložen v farmi.

Shipstead pove odprto, da je namen njegove predloge dokazati ljudstvu, ako so farmarji dolžni in primorani dajati železniškim družbam določene dohodke, tedaj so farmarji tudi opravičeni do določenih dohodkov.

Ako niso taki zakoni razredni, ki določajo, koliko mora ljudstvo plačati železniškim družbam, niso razredni tudi taki zakoni, ki določajo, kakšni morajo biti dohodki farmarjev ali pa delavcev.

Z Esch-Cumminsovim zakonom so privatni interesi ujeli samega sebe.

BOGATINOV SIN POMILOŠČEN.

Prošnjo za pomiloščenje sta podpirala tudi dva duhovna.

Chicago, Ill. — Sodnik Michael L. McKinley je dne 1. aprila 1922 obsodil Ira G. Perryja, sina bogatina, v dosmrtno ječo, ker je priznal, da je sodeloval pri roparskem umoru. Ob tej priliki je sodnik obsojenemu dejal: "Ako bi vi bili pred poroto, bi mogoče bili obsojeni v smrt."

Perry je priznal dva umora in udeležil se je približno šestdeset ropov. Opisan je bil kot zelo nevaren značaj. Bil je vodja roparske tolpe, od katere so vsi razen njega zdaj v ječi. Pred par dnevi se je izvedelo, da je Perry prost, kajti paroliran je bil dne 31. oktobra 1925.

Will Colvin, predsednik odbora za pomiloščenje, prizna, da je Perry prost, toda o stvari se noče razgovarjati. Izvedelo se je pa, da sta poleg njegovega očeta in matere zanj še prosila rev. T. F. Farrell, župnik cerkve sv. Jeroma na Luntovi cesti, in rev. Charles M. Murphy, župnik cerkve Vnebovhoda v Oak Parku.

Ako bi bil kakšen zamorec ali siromak izvršil dejanja, ki jih je Perry, je dejal neki star policaj, bi bil že zdavnaj gnil v gomili. Državni pomožni tajnik George E. Gorman je izjavil, da ga državni pravdnik Crowe obtoži še lahko zaradi drugega umora ali izvršenih ropov.

Vse take grožnje so zdaj brezpomembne, kajti Perry je lahko že čez hribe in doline in v tako varnem kotičku, da ga nihče več ne dobi. Denarja mu ne manjka.

Taki dogodki se bodo ponavljali, dokler bo v človeški družbi uveljavljen kapitalistični sistem blagovne produkcije in distribucije.

AVTOMOBILI UBILI LETOS 15,528 OSEB V AMERIKI.

Število žrtev je zelo poskočilo od lanskega leta.

Washington, D. C. — Trgovski department poroča, da je število dosedanjih letošnjih žrtev avtomobilov v Združenih državah narastlo na 15,528. V prošlem letu je bilo 14,411 žrtev.

Trgovski department dalje naznanja, da so bila ponesrečenja z avti zadnje štiri tedne, ki so končali z dnem 7. novembra, številnejša, kot so bila v štirih lednih pred temi.

V 59 mestih, ki štejejo več ko 100,000 prebivalcev, je bilo v teh štirih tedniih ubitih 531 oseb. V prejšnjem letu je bilo do tega časa ubitih le 4,511 oseb, letos je pa bilo v tem času ubitih 5,531 oseb.

KNJIGA
"AMERIŠKI SLOVENCI"
je krasno božično darilo za vašega prijatelja.

Francoski kapitan se je ustrelil v špijonski aferi.

Pariz, 10. dec. — Francoska špijonska afera je dobila danes resno lice, ko je prišla senzacijna vest, da se je kapitan Chanoine, nečak bivšega vojnega ministra, včeraj ustrelil v vojašnici v Versaillesu. Listi so takoj zagnali krik, da je bil Chanoine v zvezi z Martho Moreuil, ki je v zaporu izpovedala, da je bila v službi treh angleških vojnov, katerim je prodajala tajnosti francoske zrakoplovne flote, katere je izvabljala iz francoskih častnikov.

Vesti iz Jugoslavije

Smrtna kosa. Dne 19. nov. je umrl v Ljubljani v starosti 53 let posestnik Anton Pogačnik.— V Vevčah je umrl v starosti 84 let I. Luhn, bivši tvorničar stekla.

Požar v Št. Jerneju. Na Grbah pri Št. Jerneju na Dolenjskem je 17. nov. do tal pogorela hiša in gospodarsko poslopje posestnika Železnika. Domneva se, da je požar zanetila zlobna roka. Škoda je velika in za družino, ki ima pet nepreskrbljenih otrok, zelo občutna.

Nov občinski gerent. Štefan Ošlaj, dosedanji občinski gerent v Filovcih, okraj dolnjelendavski, je na lastno prošnjo razrešen gerentske dolžnosti. Za občinskega gerenta v Filovcih je imenovan tamkajšnji posestnik Jože Rožman.

Umrli v Ljubljani. Danka Loboda, hči perice, 2 dni. — Ana Klemenc, delavčeva žena, 24 let. — Alojzija Štrubelj, livarjeva novorojenka, 1 uro. — Ivan Jeras, bivši hišni posestnik, zasebnik, 71 let.

Umor mlade deklice v Medvodah. V vasi Vaše pri Medvodah se je zgodil dne 18. nov. zvečer strašen zločin, ki je razburil vse Medvode in okolico. Mlajša hči kočarja Kopača je našla okrog 8. zvečer v hlevu svojo 25 letno sestro Angelo na zverinski način umorjeno.

Mlajša Kopačeva hčerka, ki je zaposlena v Ljubljani, se je pripeljala v soboto z večernim vlakom domov in vprašala takoj svojega 66 letnega očeta, ki leži že več mesecev v postelji, kje se nahaja sestra Angela. Oče ji je mirno odgovoril, da je bržkone kje zunaj na opravkih, nakar jo je šla iskat. Kličala je okrog hiše, ker pa se ni nihče odzval, je odšla proti hlevu. Tamkaj je našla na svoje začudenje vrata podprta od znotraj. Vdala so se šele, ko je butnila vanje z vso silo. V tem trenutku pa je padla iz odprtine pred njo mrzla človeška roka. Vsa preplašena je skočila po luč in našla potem v hlevu svojo sestro Angelo z grozno razmesarjeno glavo na tleh. Njeno truplo je bilo vse v krvi. Poleg nje je ležal okrvavljen bat, s katerim je izvršil zločinec svoje strašno dejanje. Dekletovi kriki so privabili kmalu sosede in čez nekaj trenutkov je bila pokoncu vsa vas. O skrivnostnem dogodku so bili takoj obveščeni tudi orožniki, ki so popisali dejanski stan in obvestili potem sodišče.

Hlmen. V Šmihelu pri Novem mestu se je poročil Joža Šterbenc, davčni asistent v Črnomlju, z gospodično Vando Barletovo, hčerko nadučitelja Barleta v Metliki.

Iz Trbovelj. — Nesocialne razmere na Dobrni. — O neznosnih higijenskih in socialnih razmerah na Dobrni nam že dalj časa prihajajo razne pritožbe. V eni sobi z 18 posteljami je natrpanih 55 ljudi. Spijo po 2 in 3 na eni postelji. Postelje in soba se ne morejo nikdar zadosti prezračiti in čez noč nastane v sobi tak smrad kakor na gnojišču. Ni ne rjuh ne zadosti odej. Kdor nima odeje, mora spati oblečen in po cele tedne in mesece ne pride iz obleke, ker večina razen šihtne obleke nima druge na razpolago. Da se stanovanjskega reda, ki je nabit na vratih, nihče ne drži, je takorekoč nekaj samo ob sebi razumljivega. Veliko bi bilo še omeniti, kakor n. pr. obilica nesreč, ki so stalno na sporedu, toda naj zadostujejo za sedaj te vrstice, ki naj opozore odgovorne osebe in tudi oblastva na njihove dolžnosti.

Groza nesreča v rudniku. — V državnem rudniku Ravna Rijeka v Bosni se je pripetila te dni groza nesreča. Rudar Mate Olar je s svojim vozičkom, naloženim s premogom naletel na 40 metrov globoko odprto jamo ter je z vozičkom vred padel v globoki rov. Ostal je na mestu mrtev. Uvedena je preiskava, koga zadene krivda za nesrečo.

KAJ STE DALI?

V New Yorku se je sprožilo, da denar nabran za J. R. Z., kar ga je še ostalo, naj bi se poslal v staro domovino za zgradnjo doma siromakom "slepcem". Tej agitaciji — iz kakšnega namena je bila započeta, mi ni znano — so se pridružili nekateri dopisniki, ki se strinjajo s sugestijo in naravno je, da so se oglasili tudi oni, ki so proti temu, da bi se denar porabil za kaj drugega kot v namene, za katere je bil nabran. Nekateri so tudi priporočali, naj se dotični denar porabi za zgradnjo soc. doma v Chicagu, katerega miali stranka zgraditi.

Jaz bi se k stvari prav gotovo ne priglasil v javnosti, da se niso pričeli indirektno vpraševati socialisti ter napredni elementi sploh: "Kaj ste dali?"

Socialisti niso prideli prvi agitirati, da se denar J. R. Z. da za gradnjo soc. doma. To ne more nihče trditi, če pa so oni zato, da bi se dalo v tak namen, niso po mojem skromnem mnenju nič slabši od onih, ki se zavzemajo zato, da se pošlje za slepski dom v Jugoslavijo. Nameni obeh so plemeniti! Vendar pri prvih ni odkritosrčnosti. Oni vedo, da se denar ni nabiral za slepski dom in ne za socialistični, vendar smatrajo le samisebe gospodarje za odločati kam naj gre nabrani denar. Socialisti naj bodo tiho, saj se ni nabiralo za njihov dom. Za kateri dom pa? Nimam toraj ničesar govoriti, kam naj gre denar, kljub temu, da se hoče dati v druge namene, kot je bil nabran? Kakšna logika je to? Moje mnenje je, ako se misli denar dati v druge namene kot je nabran, imajo socialisti in njihovi simpatičarji ravno iste pravice ga zahtevati za dom, kakor vi za dom v Jugoslaviji. Jaz sem za pomoč našim rodnim siromakom onkraj morja, da, po vseh svojih močeh. Ne zaupam pa ljudem, ki danes vladajo naše trpinčeno ljudstvo, niti vinarja. Kdo pa nam garantira, če se prične bojni vrtinec, da ne bo denar, nabran za dom slepcev, porabljen za puške in kanone? Ljubljana ima nekaj patrijotov, kateri bi prej pomagali Srbom kakor Slovencem.

Kaj smo dali? Ne maram se bahati pred javnostjo, koliko sem delal in dal za J. R. Z., vprašajte slyjske rojake, pa vam bodo povedali. Povem pa to, da sem najbrž žrtvoval več kakor marsikateri onih, ki si laste pravico razpolagati z omenjenim fondom. Vsled mojega velikega navdušenja za jugoslovansko republiko me je dala klerikalna svojat s Troštom in Vošnjakom na čelu v ZAPOR. Zakaj? Zato, ker so mislili, da bodo v meni zlomili duh naprednosti in odpora proti reakciji ter na Ely udušili tisto zanimanje za J. R. Z., toje nakane so jim izpodletele. Kako so bili umazani s svojo taktiko napram meni, naj omenim, da se mi je dan pred obravnavo v poštnem poslopju približal rojak, ki mi je povedal, da ga je meni sovražna stranka imenovala za pričo, ter od njega zahtevala, da priča proti meni nekaj, kar nisem storil — pokrivem —, na kar pa on ni hotel pristati, ker kot dober vernik si ni upal kaj takega napraviti. Pričal pa je zoper mene človek, dober katoličan kot vsa njegova družina, edini izmed šestih naprotnih prič neresnično. Dotični se danes nahaja v zelo slabem položaju, katerega mu pa kljub nizkotnemu nastopu napram meni, ne privoščim.

Ker bo mogoče kdo radoveden, kaj so si izmislili za pretvezo, da so dobili dovoljenje za aretacijo, naj povem tole: Bil sem na shodu, katerega je sklical župnik in Trošt v namenu, da se ustanovi podružnica lige v Ely, Minn. Tam sem stavil na Trošta nekaj vprašanj, na katera mi ni dal odgovora in posledica je bila, da so ljudje spoznali, da jih hočejo "blufati", pa so zapustili shod. To je seveda župnika in Trošta tako pogrelo, da sta se znesla nad mano z najemom človeka, ki me je obtožil, da sem na shodu govoril zoper Ameriko. Ker smo se tedaj ravno nahajali v vojni, je taka obtožba zelo vlekla pri patrijotih in takoj si se znašel v "luknji", posebno še, če so še "gospod" podpihali. Na sodišču smo pa dokazali, da Amerike na shodu sploh nihče omenjal ni. To je moja krafka zgodovina za J. R. Z., katera je seveda že pozabljena in zato bodo tudi sedaj še nekateri smatrali da nimam ničesar govoriti o tistem denarju. Vendar pa ponižno vprašam, ali mi dovolite izraziti, kam naj se da, če se bo dalo v druge svrhe kot nabrano?

Kdo je prispeval denar za slovensko zavetišče? Shwab, Morgan itd.? Čemu se je treba razburjati, če človek vpraša v javnosti? Najbrže zato, ker ga niso hranili navadni delavci, kaj? Well, oprostite, če tu omenim, da imam tudi tukaj nekaj povedati ali govoriti. Društvo Sokol št. 20 S. N. P. J., katerega član sem bil 11 let, je, ko se je počela akcija za slovensko zavetišče, zaključilo, da skozi celo leto vsak član poleg prostovoljnih prispevkov plačuje še — če se nemotim — 5c mesečno rednih prispevkov v ta namen. Izvolilo je dva člana iz svoje srede, katerih eden je bil F. Zajec, sedanji urednik Proletarca, katera dva sta posetila seje vseh slovenskih društev na Ely, ter apelirala na članstvo, da se pridruži akciji za zavetišče. Dasi je Zajec dosti storil za zavetiščni fond in tudi finančno prispeval, mora danes molčati o njem, če ne, ga bodo pred javnostjo pokazali kot človeka, ki si do nečesa lasti pravico, kar ga nič ne briga.

Toda Zajec ima pravico govoriti o zavetiščnem fondu in tudi jaz imam, to si naj zapomnijo oni, ki mislijo nasprotno. Če bi bil A. J. T. v svojemu apelu, kam naj se obrne ostali denar J. R. Z. vključil tudi fond nabran za slovensko zavetišče, bi stvar izgledala manj pristranska in bolj poštena, ker v oba fonda so prispevali 99% delavci, toda tega ni in ne bo storil, ker dotični fond ni v oskrbi socialistov, če bi bil pod oskrbo n. pr. kakšnega Zajca, Zavertnika, Godinata in podobnih, potem pa ja, potem, dasiravno ni eden od omenjenih niti za cent nikogar še ogoljufal, in vsi trije so pošteni in odkritosrčni možje, katerim delavci brez skrbi zaupajo vodstvo. Toliko sem jih spoznal za časa mojega bivanja v Chicagu.

Zakaj se zahteva grobna molčečnost o zavetiščnem denarju? Zakaj? Ali se je mogoče zlorabila zaupnost ljudstva? Mogoče je "kasa" prazna? Meni je znano, da je "surety bond" co. preklicala varščino blagajniku zavetiščnega denarja. To vedo najbrže tudi v New Yorku, toda molčijo. Let us talk plain and simple! Društvo Sokol št. 20 S. N. P. J., pri katerem sem prispeval za omenjeni fond, naj zahteva pojasnila, kaj je z dotičnim denarjem. Mogoče se bo dognalo, kje je denar varnejši?

Kot posameznik si ne maram lastiti pravice diktirati, kam naj se da denar nabran za J. R. Z. in S. Z., rečem pa to, da bi bil prej zato, da se ga porabi za "dom", ki bi služil za vzgojevalne in kulturne namene, kot pa da se pošilja v Jugoslavijo, kot v začetku omenjeno.

Dokler ne bo ljudstvo izobraženo toliko, da spozna v čigavem interesu se vrše vojne in človeško klanje in kaj so posledice te ostudne morije, toliko časa bodo številni pohabljenci, slepci, največji siromaki med siromaki. Ali ni bolje prej povedati človeku, ko gre v vojno, kakšna strašna nesreča ga čaka če mu ne bo usoda posebno mila ali če ne bo ubit, da lahko postane slep za ostali del življenja, kot pozneje skromno skrbeti zanj? V čigavem interesu se je vršila zadnja vojna in v čigavem se bodo bodoče? Če ste v resnici za pomoč slepcem, zakaj še danes ne delate za odpravo taktike, katere se poslužuje kapitalizem za svoje interese in kateri dela ljudstvo nesrečno? Socialisti so edini, ki delajo v resnici za odpravo mizerije in revščine ter za odpravo slepcev ne le v Jugoslaviji, marveč v splošnem. Če vam je kaj za blagor ljudstva, istega vzgajajte in ne zavajajte, pa bo mnogo prijetnejše na svetu kakor je dandanes. — F. A. Vider.

Slovenska Narodna Podporna Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 1, Box 168, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

Martin Čebulnikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2837 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmanič, 18111 Bessington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2823 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2637-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.
Joseph Sorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sukar, Box 194, Gross, Kans., za jugozapad.
Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn., za gov. okr.
John Goloh, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik 2653 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill., Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zaje, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alič, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jožko Ovsenik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kerp, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POPOR! — Korespondence z glavnimi odborniki, ki dohaja v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in javnega tajnika se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, kjer nadzor je izvršuje.

Vsi potovalni in gl. bolniški odseki se naj pošiljajo na naslov: Martin Čebulnikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnine in spisi, ki bi bili v zvezi s glasilom Jednote, naj se pošiljajo na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAZNANILO.

S tem naznanjam cenjenemu občinstvu, da je moja žena Alojzija Hribar dne 12. novembra t. l., neznano kam odšla z John Metelkom in seboj sta vzela 5 otrok v starosti od 13 do 2½ leta! Ako kdo rojakov ve za njih naslov, prosim naj mi to sporoče zakar se že v naprej prav lepo zahvalim. On je srednje velikosti, 5 čevljev in 4 palce visok, je debelih ustnic in je star 43 let. Ona je 39 let stara, ima velika prsa, sivorujave oči in tehta okrog 175 do 185 funtov. Oba sta bila člana S. N. P. J. in tudi otroci. Vsa pojasnila je poslati na naslov: Anton Hribar, P. O. Box 242, Midway, Pa. (Adv.)

NAROČITE!

Klobase iz svinjskega mesa, prekajene s Hickory lesom in primes dišav. Cena 40c funt poštnina prosta. Z naročilom priložite Money Order naslovljeno.

ANTON LIPOLD,
P. O. Naylor, M...

Izver papeštva

(Poglavje iz knjige "The Popes and their Church".)

Spisal Joseph McCabe, bivši frančiškan in semenišči profesor.

(Dalje.)

Trideset let pozneje, leta 252., vidimo zopet, kako rimski papež trdi svojo oblast. Takrat so bili časi, ko škofje še niso izbirali besed in so si odkrito povedali kaj mislijo drug o drugem. Škof Ciprijan iz Kartagine je svojemu "dragemu bratu" Korneliju iz Rima povedal v pismu (Ep. lv), kako sodi o njem, ker je prijateljsko sprejel gotove razkolne prepirljivce, ki so šli v Rim tožit Ciprijana. Kartaginski škof je strogo oštel rimskega "škofa vseh škofov", ker se je vtikal v njegove zadeve. V pismu pravi: "Ker vsi priznavamo, in je prav tako, da se tožba reši tam, kjer je bil izvršen prestopek in da vsak pastir pase del svoje črede ter odgovarja Bogu za svoje delo, tedaj ni prav, da se oni, katere pasemo, klatijo naokrog in delajo razdor med škofi z obrekovanjem in lažmi".

Škof Ciprijan vsekakor ni vedel nič o božji ustanovi rimske nadvlade. Katoliški zgodovinar je seveda drugega mnenja. Njemu zadostuje, da so gotovi krogi in elementi apelirali na Rim, iz česar izvaja potrditev priznanja papeževe oblasti. Še celo mgr. Duchesne, eden najboljših modernih katoliških učenikov, prikazuje kartaginskega škofa Ciprijana kot podložnika Rima, ki je smatral Rim za "glavno cerkev in vir duhovniške edinosti". Duchesne je našel še en "dokaz" priznanja papeške oblasti za časa Ciprijana. V letu 254. so škofje v Galiji pisali škofu Ciprijanu v Kartagini in škofu Štefanu v Rimu, da je bil neki njihov kolega odstavljen vsled nekega zlodejstva pa se noče pokoriti sklepu. Duchesne pravi, da je Ciprijan nato pisal Štefanu v Rimu, da "je njegova dolžnost poseči vmes in narediti mir v Galiji". Žalostno je, da morajo najboljši katoliški učeniki pačiti zgodovino v interesu papeštva. Ciprijan je jasno zapisal (Ep. lxii) "naša dolžnost je posredovati v Galiji", to je enaka dolžnost Štefana in Ciprijana. In to je velika razlika! Galski škofje so apelirali na oba. Ciprijan se je takoj odzval, njegovo pismo Štefanu pa znači, da je opomnil rimskega škofa, katerega ni spoštoval, naj stori svojo dolžnost čimprej mogoče.

To še ni bila zadnja beseda afriških škofov, o katerih piše cerkveni zgodovinar, da so priznali rimskega škofa za svojega poglavarja. Nekaj let po tistem je Ciprijan zopet pisal svojemu "dragemu bratu" v Rimu in ga pokaral, ker je usiljeval drugim škofom svojo nadoblast. V tem pismu Ciprijan piše v imenu vseh afriških škofov in zaključi svoje pismo (Ep. lxii) s sledečimi sarkastičnimi besedami:

"Mi ne delamo nasilja niti zakonov drugim, kajti vsak preslat ima pravico ravnati se po svoji sodbi v upravi cerkve in vsak bo zase dajal odgovor Bogu".

Štefan je v svojem odgovoru navedel svoje revno papeško pooblastilo in pozval afriške škofe naj se mu podvržejo. Afričani so se sešli v koncilu in sklenili, da ne bodo poslušali papeža. Njihov zaključek ima začetkoma sledeče ironične besede:

"Ne sodimo nikogar in ne odganjamo od naše mize s kruhom nikogar, ki se ne strinja z nami. Nihče med nami se ne smatra škofa vseh škofov, niti ne sili s tiranskimi grožnjami svojega tovariša na pokorščino".

Po mnenju mgr. Duchesna in drugih katoliških apologetikov ne more to pismo nobene sence na papeško oblast!.

Omeniti je treba, da je bilo postopanje afriške cerkve zelo značilno v tej zadevi. Afriški kristjani, ki so tvorili važen del zapadnega kristjanstva v tej dobi, so zrli na Rim kakor na mater-cerkev. Rim je bil srce mogočnega cesarstva in severni rob Afrike je bil le kolonija. Iz tega razloga so afriški škofje govorili o Rimu kot "glavni cerkvi" in "viru duhovniške edinosti". Če pa kdo pravi, da so afriški škofje priznavali oblast rimskega škofa nad seboj, se laže, ne da bi ga obila rdečica. V tej dobi in do časa, ko so Gotje in Vandali porušili provinčne cerkve, so se škofje zunaj Rima norčevali iz papeževih zahtev po priznanju njegove avtoritete. Ako pa so tupatam delali komplimente rimskemu škofu, ne pomeni to, že nič kakor ne pomenijo komplimenti, ki jih še danes delajo angličani Vatikanu.

Prišel pa je čas, ko si je rimska ambicija izvojevala oblast s takim nasiljem, sleparijo in falzifikacijami, kakršne nimajo para v zgodovini civiliziranega verstva.

Rekel sem že, da so bili rimski kristjani do konca tretjega stoletja revna, majhna in ignorantna organizacija. Iz papeških koledarjev (Liber Pontificalis) izvemo, da niso imeli niti najskromnejše kapele do leta 220. in niso zmogli srebrnega posodja za oltarsko porabo do 230. Lahko rečemo, da v letu 250. še niso šteli 20,000 oseb v mestu enega milijona prebivalcev, kolikor jih je imel Rim, dasi ni bilo v tem času 70 let nobenih preganjanj. Pravo trpljenje kristjanov se je šele začelo — vsa prejšnja preganjanja so večjidel prizadeta — za časa cesarja Decija in se je nadaljevalo pod Dijokecijanom. A še takrat ni bilo toliko mučenikov kakor vpijejo, toliko več omahljivcev je pa odpadlo in leta 310. je bila rimska kristjanska občina zelo majhna in prezirana skupina ljudi.

Tedaj so prišli trije dogodki, ki so popolnoma izpremenili položaj. Prvi je bil pokristjanjenje cesarja Konštantina. Omamljeni vsled naglega preobrata iz silne mržnje v favoritizem so se rimski kristjani izvlekli iz katakomb (podzemska bivališča) na dež in njihova cerkev je hitro rastla. Konštantin sicer ni šel, toda — pot do uradnih služb je zdaj držala skozi kristjanstvo kakor je prej vodila skozi paganstvo. Papež se je nastanil v palači in njegova škofija si je končno začela deliti slavo rimskega mesta.

(Dalje.)

SLIKE IZ NASELBIN

Društvene in delovne razmere. Sugestije za obdržanje mladine.

Sharon, Patagonia, Pa. — Kaj je vzrok, da so dopisi iz naše naselbine redki kot bele vrane, ne vem. Mislim pač, da krampi, lopate in drugo vsakovrstno orodje ter neokretni stroji bolj pristojajo kakor pisanje. Vsekakor če se že neokretnež pokaže z dopisom v javnosti, je gotovo kaj nepopolnega, da sledi izvrsten dopisovalec, ki nerodneža vžene v merniški žakelj. Potem je pa spet treba z oljnato svetilko par let iskati dopisovalca. Tako slutim, da bo tudi mene zastrašil, ali prestrašil me ne bo.

Dopisovalci običajno pričnejo z delom, kako je slabo, na kar pa takoj preidejo na društveno življenje, katero je skoro dosledno boljše. Ravnotako je pri nas z delom slabo. Revež je, kdor ima delo, ker mora skoraj zastonj delati, še slabše pa je tistemu, ki ima mesto dela veliko družino.

Par tovaren spada v našo naselbino. Nekatere so tako majhne, da jih ni vredno imenovati, dve pa ne delata, že odkar je minilo svetovno klanje. Od takrat vse razpada od samega podganjega razjedanja. Novozgrajeni Westinghouse še najlepše obratuje, samo grošev se tam malo zasluži. Za mladino je res lepo delo in tudi ne trdo, plače pa ne preslabe, če jih primerjamo z našimi, ko smo vendar zmožni vsakovrstnega težkega dela.

V slogi živimo še precej lepo. Skoraj vsaka družina ima svojo kajžico, eni bolje, drugi slabše, vendar je vsak pod svojo streho. Imamo tudi slovenski groceriji, društvo Slovenski dom št. 31 S. N. P. J., katero pa ne napreduje posebno dobro, kolikor je že staro. Kar je odraščenih smo sicer večinoma v društvu, z mladino je pa velik križ. Imamo jih kakega pol ducata v društvu, pa imeli bi jih lahko 15 do 20, če bi ne bila tako stroga pravila glede udeleževanja društvenih sej. Stari člani, ko pridemo na seje, govorimo slovensko kakor je tudi čitanje pravil in prošenj ter če je kaj posebnega iz gl. urada. Včasih je pa še med seboj dosti nepotrebnega govorjenja tako, da se mladina počuti kot bi bila na trnju.

Mladina ljubi športne igre kot nekateri med starejšimi. Ko pride sezona baseballa, vsa mladina hiti v prosto naravo, seje mrzi, a vendar se jim na seji grozi s suspenzijo od bolniške podpore. V sezoni footballa je ravnotako. Bili smo dosti popustljivi v tem oziru, pa še bolj moramo biti, če hočemo obdržati mladino in jo še privabiti v društvo. Ni dolgo, kar smo izgubili mladega člana samo zato, bomo jih pa še več, če jih bomo tako strogo držali s pravili. Želeti bi bilo, da si mladina ustanovi svoje društvo, kjer bodo poljubno govorili angleško ter seje obdržavali čez teden, kar pa nam nekaterim v glavo ne gre. O tem bomo več govorili na letni seji dne 13. decembra.

Že več let smo bili tihi, imeli nismo nobenega piknika ne veselice. Letos pa nam duše niso dale miru, da smo se morali malo razveseliti. Prvič smo napravili piknik s plesom. Pa so prišli strogi možje postave in so nam povedali, da v nedeljo se ne sme peti, še manj pa plesati. Če bi koga veselilo petje, naj gre v cerkev.

Priredili smo še eno veselico. Ta je bila po postavah naše države — v soboto zvečer. Na žalost je bila tako slabo obiskana, da sem imel dovolj prostora za ples, čeprav sem hudo rogovilast. Vsa hvala gre bratom Hrvatom. Če bi njih ne bilo, bi bila stara blagajna pela.

Naši južni šaronski Slovenci so bili "jealous", ko so brali dopis brata Lenarčiča, da se je tudi nam zaželelo postaviti dom, pa so si mislili: Prvo sebi, potem drugim. Že dobro! Kot se posodi, tako se vrne. Vendar je znano, da smo jih mi že večkrat obiskali, zlasti naša mladina; njim pa je bilo očividno predaleč do nas. Pa brez zamere, sosedje.

Srečno leto 1926 želim vsem Slovencem v Ameriki, uredniku pa potrpežljivosti z redkim dopisovalcem. Mislim, da bomo imeli mir za lep čas. Če se ne motim, je to sedmi dopis v sedemnajstih letih iz severnega Šharona. — Dolenjec.

Slovenske gramofonske plošče.

NOŠKINE:

25000—Sveta Noč, moški in ženski glas.
Sveta noč, moški in ženski glas.
25014—Kdaj je Zlatega sina, moški in žen. glas.
Sveti večer, moški in ženski glas.
24062—Sveta noč, blažena noč, godba in kvartet.
Božična drevesca, godba in zvonovi.
24064—Božični glasovi, godba z cerkv. zvonovi.
Božič se je dete, umetniška godba.

DRUGE IZVRSBE:

25001—Na planini, marš. Frank Lovšin, harmonika.
Jaka polka, Frank Lovšin, harmonika.
25002—Jaka Vajček. Frank Lovšin, harmonika.
Dolenjska polka. Frank Lovšin, harmonika.
1870—Dolinska polka, moški glas.
Da ne znaš, moški glas.
1871—Oj ovinkarica, oj ovinkarica, moški glas.
Sreča ubija pa zdravje, moški glas.
3594—Vlaška je glas, ženski duet.
Lahki čolnič, polka, kranjska godba.
3595—Oj ni mojo, valček, harmonika.
Ko sem k njej prišel, ženski duet.
4220—Polka je skupna, kvartet slovenskih pevcev z harmoniko.
Na gorah je lepo, kvartet slovenskih pevcev z harmoniko.
7903—Gorenjec sem, pele mešani kvartet.
Vabilo, pele mešani kvartet.
7904—Prepelica, pele mešani kvartet.
Kozlovski fantje, pele mešani kvartet.
24044—Kranjski valček, igra harmonika, bajnje in kitara.
Gorenjski plesni, igra harmonika, bajnje in kitara.

Posamezne plošče stane skupno s poštnino 85c.—6 plošč $4.00—10 plošč $7.50.—Vseh 16 plošč $10.00.

Vse naročila pošljite na:

Jugoslav American Corp.
(prej Jos. Vesel.)
455 W. 42nd St. New York, N. Y.

POSEBNI ZASLUŽEK.

Ženske in možki — dve sto dolarjev ($200.00) lahko zaslužite za božične praznike v par urah ob večerih. Oglasite se v soboto pop. ob 3 uri na: Soba 15—4th floor—360 N. Michigan ave. City.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, slaščičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Ali vas nadleguje KAŠELJ?

Zadovoljni odjemalci priporočajo

Severa's Cough Balsam.

Idealno zdravilo zoper kašelj; prijetno, uspešno in zanesljivo.

Cena 25 in 50 centov.

Hitra odpomoč zoper akutni prehlad so

Severa's Cold and Grip Tablets.

Cena 50 centov.

Ta dve zdravila so najbolja odpomoč v slučajih kašlja, prehlada in hripavosti.

Zahtevajte najprej pri lekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Največja prodajalna PERJA severo-ameriških držav.

Mi prodajamo vsakovrstne prave gosje perje, popolnoma očiščeno v našem lastnem perilnici. Pišite nam dobite cene ali pa cenik. Zanesljivo na vse kraje Zd. drž. Vzorci se pošiljajo PROSTO. Pišite le danes na največjo in najstarejše trgovino perja, ker dobite vse poizvedbe.

A. STETZ COMPANY
108 Pacific St., Passaic, N. J.

NOVI PREDMETI ZLATNINE NAOČNIKI ZASTONJ

Jaz vam zanesljivo pravilno izberem naočnikov, ali ne vzamem niti enega centa. Jaz sem prepričal [illegible] ljudi in ker, da je velika vrstnim okvirjem najboljše, ki so izdelani "Modernih Naočnikov" z izvrstnim okvirjem najboljše, ki so jih dobili more. Jaz vam jih pošljem kar na moj lastni rizik, brez dobi plačali en cent naprej. Ti krasni naočniki vam pomagajo, da lahko čitate najmanjši tisk, vtaknete najfinejši igle, VIDITE NA BLIZO IN DALEČ. Ti bodo obvarovali vaše oči pred zmučenostjo in glavobolom. Vse kar jaz želim je, da mi pošljete Vaše ime, naslov in starost.

Jaz sem prepričan, da ti naši fino brušeni naočniki vam dajo pomoč na "ČISTI VID" in zato veljstvo, da jaz pristanem na tem in vam pošljem naočnike ZASTONJ NA POSKUSNJO, da se lahko prepričate o kopiji, ki vam je nudim. Ko jih prejmete, pomerite jih in se prepričajte kako izvrstno bodete videli čitati, pri delu in [illegible] na daleč ali na blizo, pri dnevu ali pri luči.

Potem ko ste jih nosili že deset dni in dnevi, se prepričate, da so enaki onim, ki stanejo kje drugje do $15.00, ga pošljite samo $3.98, drugače mi jih vrnite in ničesar stroška ne boste imeli. Poskusite jih SEDAJ.

Pošljem ZASTONJ. Dobite jih v krasnem usnjenem zavoju za naočnike. Poskusite jih 10 dni na moj lastni rizik in moje stroške. Pošljite kupon —in nepošiljajte denarja.

Richels Spectacles Co., Dept. N F I. 10 A. 211, 1652-54-56 W. Madison St., Chicago, Ill.

Pošljite par naočnikov na 10-dnevno POSKUSNJO ZASTONJ.— Ako se mi bodo dopadli plačam poštem $3.98, ako ne vam jih vrnem, brez vsakih stroškov od moje strani.

Ime ..... Starost ....

Pošta .....

Ulica in Štev. .....

Box No. .....R. F. D. .....

Država .....

IZŠLA JE

Zgodovinska spominska S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENCI"

Knjiga je ilustrovana z nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Cena je $5.00

Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cene 50c

TEHTNICA

Juš Kozak

(Dalje.)

"Pričnite, prosim. Razložim poneje!"

Žakelj je govoril sede. Razložil je najnovejše dogodke, katerih Brajda še ni poznal. Popoldne so prišli od banke in zahtevali natančnega vpogleda v račune, ker bi drugače terjali svoj denar, češ, da ga je preveč nevarno nalagati v njegovo podjetje. Če ne zlomi štrajka, je izgubil vse zaupanje, kar je očividno Škrinjar napeljal. O stranki ni govora, denar zanjo se je razkotalil. Nikjer nikake zaslombe več. Edino steze so še ostale, in sicer vodi ena v Škrinjarjevo mišnico, kjer bi vse žive dni ne našli izhoda, ali pa po drugi konkurza, ki bi ne bil baš tako zoprn, ker je blago že na varnem. Seveda, preko delavskih pesti in njihovega štrajka pa vodi bela cesta v jasno bodočnost. "In gospoda inženirja sem naprosil, da uravna zadevo z njimi."

Vse oči je speljal Žakelj seboj in razvrstile so se pred Brajdo proseče in vprašujoče. Zapazil pa je med njimi hladne in mrzle, ledene, kakor številke. "Naj zvesta bankirja, kam sta nalagala svoj denar." Obrnil se je naravnost k njima.

"Štrajk je napovedan, gospoda, drži in bo držal!" Žakljevi ljudje so vstali. Težko sopenje ni moglo verjeti. Denarna moža sta obsedela, njuni prsti so bobnali, so poigravali po zelenem prtu, kakor da njune roke prestavljajo lutke.

Le Brajda je dobro razločil težki udarec svinčenih kril mračne tice. Pred vrati se je zganilo in šum se je prikradel v sobo. Posluhnil je: "Pisar oprezuje, razodene, udari!"

"Da, štrajk, gospoda, drži! Povedal sem jim, da nimate ničesar, niti drobtine, da jim zamašite lakoto. Še več sem jim rekel. Vse njihove črte na papirju so blaznost v vaših pogledih in trde pesti so vam zažugale."

"Kako, kako? Saj sem vendar dejal, da lahko obljubite vse, kar hočete. Kajne, gospoda!" se je obrnil pretrgano in razdraženo k povabljenima. "Ne bodite nespametni, nekaj denarja je še in zlomimo štrajk. Zopet zajezdimo položaj in za procente na obe plati se zmenimo pozneje. Tako sem vam naročil, gospod inženir." Molče so ga poslušali, skoro jih je narahlo pomiril. Sedli so in le Brajda je stal. Pred vrati se je zopet zganilo.

"Kaj ni pritisnil na kljuko, prekleti pisar?" Toliko, da se mu ni stemnilo pred očmi. Sredi teme, pod trepalnicami, pa so zagorela plamteča srca. Tedaj je dvignil pest in udaril čez obraz.

"Jaz hočem tako! Nocoj ste se zbrali, vi mrtvi sodniki, da sodite nad živimi, večno živimi srci. V tej vaši seji vidim in spoznavam vedno ponavljajočo se sodbo, ko stoje živi obtoženci pred mrtvimi sodniki. Sodili boste z možgani, pa se ne zavedate, da poseguje z njimi kakor z ledenimi kleščami iz groba v žareča ognjišča utripajoče krvi. Poslušajte, da odprem pred vami bukve vseh živih in mrtvih.

Zapisani ste v bukvah mrtvih, ker so vam srca še živečim izgorela in ta vaš rod sega nazaj do tistih dni, ko se je zemlja ohladila. V svojih drobovjih smrdite po grehu in zločinu. Rojevljali ste množice ubogih in nevednih na upor. Zato ste jih izmučili, da ste jih slekli do golih kosti, ki so v besnem obupu bile kot blazne krog sebe. Vi pa ste vodili naprej, vi obsojeni že od početka, dobro vedoči, da palijo vaše sodbe uporne misli vašim podložnim. Toda zaman, nič hujše se niste mogli rogati, nego s prelepimi kipi, postavljenimi na njih grobovih in z čudečimi napisi: za svobodo! za človeštvo! Tam spodaj pa so trohnele resnično človeške kosti. O, nikar ne mislite, da so strohnela tudi njih srca. Na Oni svet so romala in od tam se vračajo v dolgih procesijah, ker večno žive in ne morejo umreti. Prekleta je dediščina vaših duš. Človeštvo trepeta pod njeno težo, kajti, karkoli si je ustvarilo v tolažbo in uteho, vse ste izpremenili v ječo in zatiranje. In bojim se, da se je ne otresejo zanamci. Zato ste se sami sedili. Le poglejte v knjige mrtvih. Vsi gospodarji so zapisani tam, od faraonov do vas, do vaših bratov. Toliko jih je, da že pešajo koščeni prsti Parke. Še nerojeni nosijo vaš Kajnov žig in ne izpere ga jim molitev rodeče matere. Kakor sedite zdaj tukaj, z lažjo v svoji duši, z zankami za hrbtom, tako sede vsepovsod vaši bratje in sedijo nad tovarnami, deželami, državami in narodi. In se ne zavedajo, da so že mrtvi in morajo umakniti svoje roke od živih.

Da sem mašnik, posvečen od njih, bi vam bral evangelij iz njihovih bukev, ki so popisane za stoletja naprej strpečimi, upornimi dušami. Semena vaša so bila grabež, lakomnost, oholost in napuh, sladostrastje in srd, vsi poglavitni grehi, katerim se upirajo duše, ki niso nikoli okusile gospodstva in si niso oskrunile rokic iz tega kelliha. S silo ste jim krčili dlani s pesti, zato padejo na vas. Njih greh in kri pa pride na vaše otroke, tako stoji zapisano. Sezidali ste jim cerkve in hodili so, da so se komaj razvratili, molit in lajšat svoje grehe. Vi pa ste stali pred cerkvijo in zanje barantali. Nikdar utrujene roke so zidale vaše domove, greble do krvi pod zemljo, prerile jo zgoraj in spodaj, da uteše vašo nenasitnost. Pa je niso, le razdražile so jo. In kar so gradili, kopali, ustvarjali črni žulji, ste jim v krohotu topov pokončali. Z železnimi beti ste jih zabili v zemljo, da se ne dvignejo več, toda zmotili ste se. Vstali so milijoni in pomoleli svoje ožgane kosti iz grobov. Nocoj je odjeknil klic živih: boja hočemo! Hoteli ste ga, zdaj ga imate. Dokler vas ne zrušimo, nam ni pokoja.

Tu stojim in vam povem: Teh upornikov ne prevara lažnivi jezik. Zvezdo upora nam je poslal bog za znamenja in kar se je zgodilo nocoj v malem, zgodi se z vašim bratom. Vsi ste enaki. Za njih žulje ste vadljali, iz rokavov ste stresali goljufijo in sleparstvo med sabo, toda ti žulji so dijamanti zemlje, rodeče svoje otroke.

Spretno ste tehtali krive mere, pa se je pogreznila skodelica upora. Nobene uteži nimate več, da obtežite vašo praznino, ki se obupana lovi med nebom in zemljo."

Brajda je s svojimi bliski motril osuple, oželenele obraze, na prsih si je prekrižal roke. Tisti hip so se odprla vrata in videl je, da se je zmotil. Ni stal tam zunaj pisar, v sobo je planila Lina.

"Brajda, vse si uničil!" Obvisela je na kljuki in strmela vanj kakor blazna.

(Dalje prihodnjič.)